

Unge fritid i Ishøj Kommune 2016

Formål og baggrund

Baggrunden for at sætte en undersøgelse i gang er begrundet i aktuelle ændringer i folkeskolen og i Ungdomsskolen. Folkeskolereformen har medført både strukturelle og indholdsmæssige ændringer, herunder en længere skoledag, en mere åben skole og et øget fokus på bevægelse. I Ungdomsskolen er der indenfor det sidste år ændret i organisationen og tilbuddene ved at lukke klubtilbuddet Kufferten. De sidste år er der blevet arbejdet på at etablere et nyt klubtilbud på Strandgårdskolen. Dette initiativ er sat i bero, fordi det ikke har været muligt at etablere de fysiske rammer til tilbuddet. Nærværende undersøgelse viser, hvad de unge i Ishøj drømmer om og hvad forskningen anbefaler. Dette skal være med til at danne grundlag for de planer der lægges fremadrettet for kommunens klub- og fritidstilbud.

Ungeundersøgelsen

I foråret 2016 har en arbejdsgruppe afdækket, hvilke vaner og ønsker de unge i Ishøj har i forhold til et godt og aktivt fritidsliv. Der er gennemført en spørgeskemaundersøgelse for 7.-9.klasserne, afholdt studietur og fokusgruppeinterview med udvalgte unge. Dertil er aktuel viden og forskning indenfor feltet unge og fritid afdækket.

I nedenstående gives først et indblik i, hvad forskningen siger om emnet unge og fritid. Herefter sammenholdes forskningens pointer (og øvrige undersøgelser) med resultater og erfaringer fra Ungeundersøgelsen.

Hvad er fritidsliv og ungdomsliv anno 2016?

I SFI rapporten "Børn og Unge i Danmark" fra 2014 defineres fritid som: *"den tid, der ikke bruges til at arbejde eller uddanne sig i eller til at hvile kroppen i."* SFI skriver, at fritiden er vigtig, fordi det er her, en række aktiviteter af personlig og samfundsmæssig betydning finder sted (Ottosen, 2014: 150). Sven Mørch, lektor ved Institut for Psykologi ved Københavns Universitet, beskriver ungdomslivet i 10'erne som et "supermarkedsliv", hvor unge kan vælge mellem et hav af tilbud og aktiviteter (Mehlsen, 2013: 4). Men professor og daglig leder af Center for Ungdomsstudier, Søren Østergaard, pointerer, at man skal huske at *"...nutidens unge reelt ikke er specielle. Deres håb, drømme og frygt kredser omkring temaer, som unge altid har skullet forholde sig til. Hvad skal jeg i mit liv, hvordan når jeg mine mål og drømme?"* (Østergaard, 2015: 10).

Fritiden spiller en rolle i unges personlige udvikling og sociale integration i samfundet. Det er bl.a. i fritiden at de unge medborgeres demokratiske dannelse sker. Dette foregår for det meste i forbindelse med unges foreningsaktiviteter, men kunne også være et element i de mere organiserede/kommunale fritidstilbud (Illeris, 2009). Det er med andre ord i fritiden, at de unges personlighed dannes og derfor er de rammer, som bl.a. kommuner stiller til rådighed for fritidslivet, afgørende for de unges dannelse og muligheder for aktivt medborgerskab.

Folkeskolereformens betydning for fritidslivet og den geografiske afstand

I debatten om folkeskolereformens betydning for unge menneskers fritid, har det især været den forlængede skoletid, som har affødt reaktioner fra både forældre og elever. Når skolen først slutter kl. 15 eller 16, er der selvsagt ikke meget tid tilbage til at udfolde sig inden man skal spise aftensmad eller lave lektier. Dermed bliver de geografiske afstande mellem de unges skole, bopæl og fritidsaktivitet afgørende for hvorvidt de unge føler, de har tid til at fortsætte med at gå til fodbold, spejder eller i ungdomsklub. Ishøj Kommune er en mindre kommune, hvor afstande ikke synes at være af særlig karakter. Center for Alternativ Social Analyse (herefter CASA) har undersøgt de unges fritidsliv i 4 sjællandske kommuner¹ og en af pointerne fra CASA's undersøgelse er, at fritidsaktiviteternes beliggenhed ikke kun er et spørgsmål om geografisk afstand, men også mental afstand og hvilket "hood" – dvs. identifikationsmæssige rum, som de unge er en del af. Der kan dermed være tilbud og klubmiljøer, som de unge ikke betragter som tilgængelige for dem, selvom de er beliggende fysisk tæt på deres bopæl (Malmgren, 2012: 16). Dette ses også i Ishøjs Kommunes ungeundersøgelse, hvor det fremgår, at den anden vigtigste ting ved det gode fritidstilbud er, at "den ligger tæt på". Dertil kommer at de fleste brugere, der kommer i Ungdomsskolen, er elever fra Vejlebro skolen (63 %). Altså er unge i Ishøj også knyttet til deres nærmiljø og de fritidstilbud, der findes i deres boligområde/skoledistrikt.

Nyt syn på fritid og krav om læring

Tidligere hørte lovgrundlaget for fritids- og ungdomsklubberne under Socialministeriet, men i dag er dette lovgrundlag flyttet til Undervisningsministeriet, hvorfor fritids- og ungdomsklubben kobles tættere til folkeskolen (Larsen, 2015: 115). Før definerede man formålet med ungdomsklubber, som at de skulle løse "ungdomsproblemet" (forebygge utryghedsskabende ungegrupper der hang ud på gadehjørnet red.). I dag, hvor ungdomsklubber og ungdomsskoler hører under Undervisningsministeriet, er formålet forandret og klubberne skal medvirke til at højne Danmarks konkurrenceevne ved at øge elevernes indlæring i deres fritid (Larsen, 2015: 117). Det stiller større krav til medarbejderne i klubberne, der i højere grad forventes at bidrage til læring frem for "en pause fra skolen" (Larsen, 2015: 131). Derudover forventes klubberne og ungdomsskolerne med afsæt i socialpædagogiske erfaringer at bidrage til bedre trivsel og inklusion. Det stiller også krav til de aktiviteter, der foregår i klubberne og på ungdomsskolen. På det fritids- og ungdomspædagogiske område har selvforståelsen været, at aktiviteter tiltrækker og relationer fastholder. Aktiviteterne har aldrig været et mål i sig selv, men et middel i det pædagogiske arbejde (Larsen, 2015: 133-34).

Ishøjs unges fritidsliv 2016

I dette afsnit fremhæves resultater og erfaringer fra Ishøj Kommunes Ungeundersøgelse. Herunder præsenteres resultater fra spørgeskemaundersøgelsen samt fokusgruppens uddybende forklaringer til netop disse resultater.

Hvem er Ishøjs unge?

I første kvartal af 2016 var der i Ishøj i alt 1726 unge mennesker mellem 13 – 18 år, hvoraf 927 er drenge og 799 er piger. Af disse er 733 af dem unge med en anden etnisk baggrund end dansk

---

¹ Høje Tåstrup, Holbæk, Hvidovre og Halsnæs

(hvilket svarer til 42,46 %), mens 993 har dansk oprindelse (Danmarks Statistik 1). 80,7 % af Ishøjs udskolings elever har svaret på spørgeskemaundersøgelsen, som blev gennemført i perioden 29/3 – 15/4. I alt svarede 511 elever på undersøgelsen, hvoraf 255 er drenge og 256 er piger. De unge, der har svaret på undersøgelsen var mellem 13 – 16 år, hvoraf flest var 14 eller 15 år. Der var 39 % der angav, at de talte både dansk og et andet sprog derhjemme, mens 7 % angav at de talte mest et andet sprog end dansk. Fordelingen af respondenter viser, at undersøgelsen er repræsentativ for Ishøjsudskolings elever fra 7. til 9. klasse.

De fleste unge i Ishøj går til en fritidsaktivitet

I CASA's undersøgelse af unges fritidsinteresser fra 2012 fremgår det, at 70 % af de unge går til organiserede fritidsaktiviteter, 20 % laver udelukkende selvorganiserede aktiviteter og 10 % er passive (Malmgren, 2012: 12). Dette billede går igen blandt Ishøjs unge, hvor 81 % svarer at de har gået til en eller flere fritidsaktiviteter det sidste år. I CASAs undersøgelse er fodbold en klar topscorer, når man ser på hvilke aktiviteter de unge går til i deres fritid. 31 % af alle unge i CASA's undersøgelse går til fodbold (Malmgren, 2012: 13). I Ishøjs undersøgelse kan vi ikke se, hvilke aktiviteter de unge går til i deres fritid, men 72 % af de unge svarer, at de er medlemmer af en idrætsforening. Det fremgår ligeledes af undersøgelsen, at alder har en betydning for de unges fritidsaktiviteter, da det viser sig, at de unge med alderen holder op med at gå til fritidsaktiviteter (Malmgren, 2012: 14). I Ishøj ses denne tendens også, da der er flere 13-14-årige, der går til en fritidsaktivitet end blandt de 15-16-årige.

Tabel 1: Hvad "går" de til?²

Aktivitet	Landsplan 2010	Landsplan 2015	Ishøjs Ungeundersøgelse 2016
Idræt	60,5 %	63,8 %	72 %
Klub	25,2 %	16,0 %	34 %
Ungdomsskole	16,4 %	15,2 %	24 %
Musikskole	13,6 %	14,6 %	Ikke en svarmulighed
Spejder	4,9 %	4,0 %	7 %
Går ikke til faste fritidsaktiviteter	15,2 %	15,0 %	19 %
Andet			30 %

Sammenligner man de unge i Ishøjs valg af fritidsaktiviteter, som de svarede det i spørgeskemaet, ses det at top 3 går igen. Dog er både antallet der går til en idrætsaktivitet, kommer i en klub og går på ungdomsskolen meget højere i Ishøj.

Når man er ung, er vennerne det vigtigste

I Ishøjs spørgeskemaundersøgelse spørges der blandt andet om, hvad de unge synes er de vigtigste ting i et godt fritidstilbud. Top 3 ser sådan ud:

1. 80 % svarede "at mine venner er der"
2. 42 % svarede "at jeg selv kan bestemme, hvad jeg vil lave"
3. 35 % svarede "at de voksne planlægger nogle fede ting (ture, fodboldaftner eller lign.)"

² Slides fra Søren Østergaards oplæg til Ungdomsskolernes årsmøde, april 2016: 16-17.

1. juni 2016

Dette går igen på tværs af køn og alder, med en undtagelse af de 16-årige, som svarer "at det er gratis" som det tredje mest vigtige ved det gode fritidstilbud.

Til fokusgruppeinterviewet med unge fra Ungerådet og Fælleselevrådet, uddyber de betydningen af at ens venner er der, med at sige "Man føler sig mere sikker, hvis der er nogen man kender. Så folder jeg mig mere ud."

De unge i Ishøj er mest sammen med deres venner i skolen, hjemme hos vennerne og hjemme hos sig selv. Men når man ser på, hvor drenge og piger er mest sammen med deres venner, er der alligevel en betydelig forskel.

Tabel 2: Forskellen på drenge og pigers foretrukne steder at være sammen med deres venner

Drenge	Piger
I skolen (65 %)	I skolen (70,3 %)
Hjemme hos vennerne (32 %)	Hjemme hos vennerne (43,8 %)
På fællesarealer uden for hjemmet (boldbane, græsplaner og lign.) (36,5 %), hvor 13,7% af pigerne har svaret det samme.	Hjemme hos mig selv (39,1 %), hvor 22% af drengene har svaret det samme.

Søren Østergaard skriver ligeledes, at vennerne er det primære omdrejningspunkt i unges liv, og når man spørger efter, "hvad der gør livet værd at leve", kommer venner ind på en førsteplads. Det er vennerne, de unge bruger tid sammen med, sammenligner sig med og forstår sig selv i lyset af. Unge har to typer af venner. Nære venner, som de har en fælles historie med via f.eks. skolen, naboskab mv. og såkaldte 'aktivitetsvenner', som er de venner, man deler en fælles interesse med, men som man kun er sammen med i forbindelse med denne aktivitet (Østergaard, 2015: 12f).

Udover at drenge og piger foretrækker at ses med vennerne i forskellige rammer, eksisterer der også en forskel i måden at være venner på: I pigegruppen er der i højere grad fokus på det at være sammen og snakke. Aktiviteterne hos pigerne er ofte en platform for historier og fortællinger om dem selv. Denne forskel viser sig, når man stiller spørgsmålet: "Hvad kendetegner den gode ven/veninde?" Her svarer drengene, at det er en, man kan have det sjovt sammen med, mens pigerne svarer, at det vigtigste er at man skal kunne stole på veninderne (Østergaard, 2015: 14).

Ligesom alt andet i samfundet er måden at være sammen med vennerne på i sin fritid foranderligt. Af SFI's undersøgelse fremgår det, at unge stadig tilbringer en del af deres fritid sammen med deres venner (mere end 4 timer om ugen). Det fysiske samvær med vennerne er dog faldet lidt til fordel for at de unge i dag også er sammen med deres venner virtuelt – f.eks. ved at chatte med dem (Ottosen, 2014: 157).

41 % af Ishøjs unge er sammen med deres venner i omkring halvdelen af deres fritid. Dog er 9 %, svarende til 42 elever, næsten aldrig sammen med deres venner, hvilket både kan forklares ved at de ikke har tid på grund af deres aktiviteter udenfor skolen eller at de ikke føler, at de har nogle venner de kan være sammen med. Ved et særtræk fra Rambøll, kunne vi se at de elever der svarede "at de var mest alene", består af stort set lige mange drenge og piger og aldersspredningen er svarende til undersøgelsen: der er flest på 14 år og færrest på 16 år. De er

1. juni 2016

desuden jævnt fordelt på alle Ishøjs skoler. Af dem er 15 elever medlem af en idrætsforening, og 31 af dem gik til 1 eller flere fritidsinteresser sidste år. 7 elever svarer, at de kommer i Ungdomsskolen og de er alle 9. klasses elever fra Vejlebroskolen, hvilket passer fint med nedenstående Figur 1 over Ungdomsskolens brugere. Dog svarer 36 elever, at de kom der tidligere.

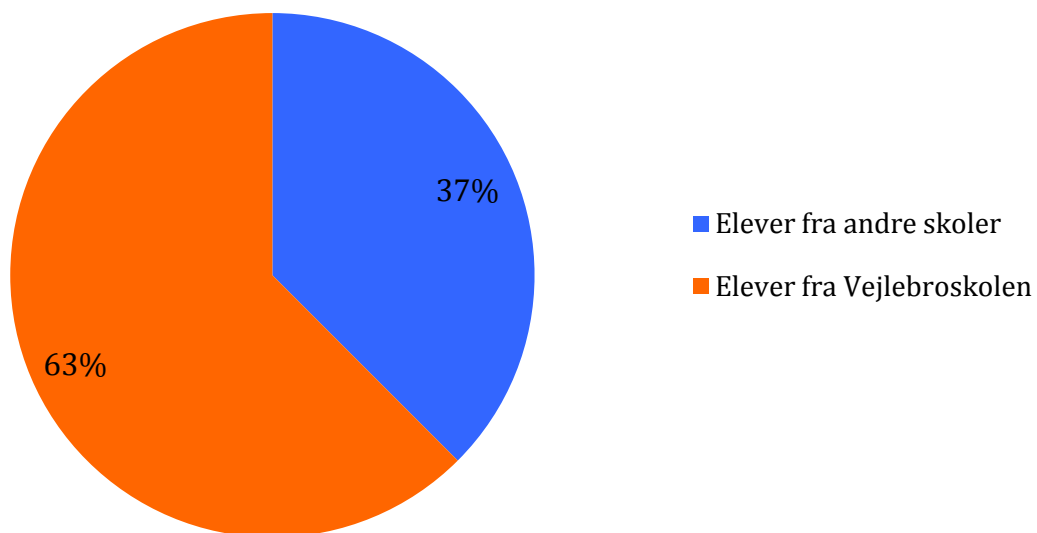
De unges brug af Ungdomsskolen og klubberne i Ishøj

I Ungeundersøgelsen fremgår det, at 47 % af de unge ikke kommer i Ungdomsskolen og aldrig har gjort det (Rambøll, 2016: 13). Af de 24 % der bruger Ungdomsskolen pt., er der flest 15 og 16-årige og flest unge fra Vejlebroskolen, hvor hele 68,6 % angiver at de bruger Ungdomsskolen (Kryds med skole, 2016: 8). Dette skal ses i lyset af, at Vejlebroskolen benytter Ungdomsskolens lokaler til valgfag samt at eleverne får lov at være der i frikvartererne.

Af de 24 % der svarede, at de bruger Ungdomsskolen, kommer 48 % der flere gange om ugen og de kommer der fordi:

1. Mine venner kommer i Ishøj Ungdomsskole (72 %)
2. De laver nogle fede ture og arrangementer (45 %)
3. Det ligger tæt på (36 %)

Figur 1: Ungdomsskolens brugere fordelt på skoler

De unge, der svarede at de ikke kom i Ungdomsskolen, begrundede dette med, at:

1. 65 % svarede "Jeg vil hellere noget andet"
2. 50 % svarede "Mine venner går der ikke / det er for kedeligt"
3. 32 % svarede "Fordi jeg ikke ved, hvad man kan lave i Ishøj Ungdomsskole"

Fokusgruppen tilføjer, at det konkrete kendskab til Ungdomsskolens tilbud måske kunne formidles mere "løbende" og brugen af de sociale medier er omdrejningspunktet for, hvordan de unge får

1. juni 2016

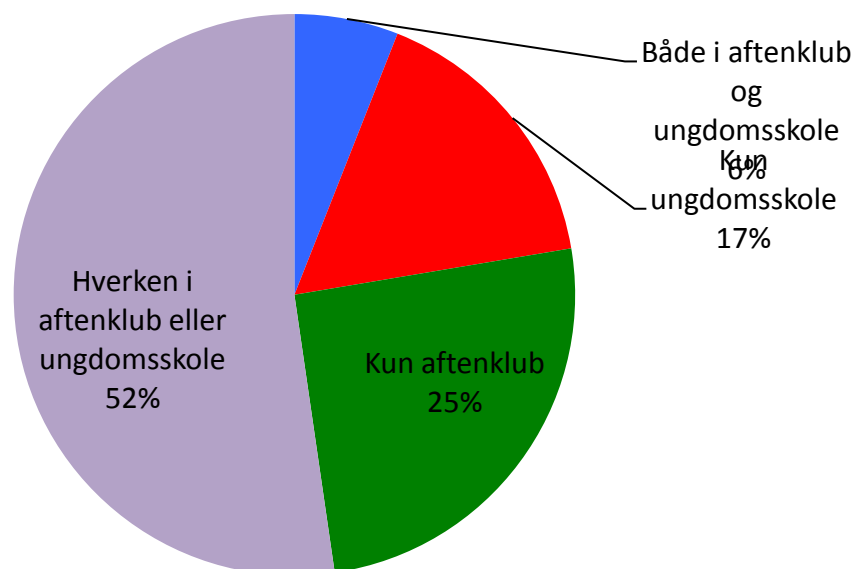
deres informationer om, hvad der sker. Der blev også reflekteret lidt over, om Ungdomsskolen har været gode nok til at ramme deres målgrupper. "Måske har de ramt lidt skævt". Og for mange gentagelser nævnes også som en mulig forklaring på, at man ikke vil deltage. Der er store forhåbninger til kommende aktiviteter, som de unge selv er involveret i planlægning og gennemførelsen af.

I CASA's undersøgelse konkluderer de, at når de unge stopper med at gå til en fritidsinteresse, er begrundelsen ofte at "det er for kedeligt" (Malmgren, 2012: 15). Hvilket går igen blandt Ishøjs unge.

Der er 27 % af de adspurgte der svarer, at de bruger deres egen skoles aftenklub. Næsten halvdelen af de unge der svarede, at de kommer i aftenklubberne (47 %), kommer der 1 gang om ugen. Når de unge skal svare på hvorfor de bruger klubberne, er de samme tre begrundelser der går igen, som da de unge svarede på, hvorfor de bruger Ungdomsskolen jf. ovenfor. Det samme gælder, når vi ser på hvorfor 67 % af unge aldrig har benyttet sig af eller er holdt op med at komme i aftenklubben, hvor det igen er de samme begrundelser, som med Ungdomsskolen. Dog tilføjer flere unge i fritekstfeltet, at det er "barnligt" og "for mindre børn" – hvilket kunne tyde på, at de unge forbinder aftenklubberne med noget man benytter sig af i de mindre klasser.

Det fremgår af figur 2 nedenfor, at blot 6 % svarer, at de både går i aftenklub og kommer i Ungdomsskolen.

Figur 2: Udskolingselevers brug af kommunale fritidstilbud

I alt kommer 48% af Ishøjs udskolings elever enten i Ungdomsskolen eller i en af skolernes aftenklubber.

1. juni 2016

Hvad er de unges oplevelse af fritid?

Der er 34 % af de adspurgte unge, der angiver at de er enige eller delvist enige i udsagnet: "Der er for få tilbud her i Ishøj, som man kan gå til i sin fritid". Af denne gruppe er der flest af de unge der er 16 år. Da fokusgruppen blev konfronteret med dette, svarer alle deltagerne, at det er de helt uenige i. De kobler det meget til de tilbud og aktiviteter, der også udbydes i foreningsregi, og regner altså de organiserede foreningsaktiviteter ind i det samlede udbud af fritidstilbud.

Forskningens forslag til forbedringer på unge- og fritidsområdet

CASA-undersøgelsen peger på flere forbedringer, kommunerne kan iværksætte for at mindske barriererne for deltagelse i det organiserede fritidsliv. Disse er som følger:

- Inddrag forældre til de unge som ikke deltager i en fritidsaktivitet. Forældrenes interesse for de unges fritidsliv er afgørende for, hvad de unge foretager sig i deres fritid.
- Fasthold en bred vifte af fritidstilbud, som har fokus på oplevelser og at have det sjovt.
- Styrk samarbejdet mellem det frivillige foreningsliv og de kommunale tilbud, for at få flere udsatte unge med i de organiserede tilbud. Det kunne fx være at ansætte socialpædagoger til at støtte de frivillige trænere i foreningen, så de bedre kan rumme de udsatte børn og unge.
- Styrk samarbejdet mellem den boligsociale indsats, det opsøgende arbejde, forældregrupper mm., for at tiltrække flere trænere i foreningerne.
- Undgå at fritidsaktiviteter er områdebestemt og lad fx fodboldklubben eller karateklubben rykke rundt fra uge til uge, sådan at det ikke er de unges forestillinger om andre boligområder, der forhindrer dem i at deltage i en bestemt form for aktivitet.
- Tænk de unges fritidsliv sammen med den forebyggende indsats – både i forhold til kriminalitet og sundhed (Malmgren, 2012: 18f).

Litteraturliste

Danmarks statistik 1 (2016), *Folketal den 1. i kvartalet efter område, tid, herkomst, alder og køn, 2016 KV1*

Illiris et.al (2009), *Ungdomsliv – mellem individualisering og standardisering*, Samfundslitteratur

Larsen, Jesper (2015), *Fritid – den nye elev i klassen, strategisk pædagogisk ledelse*, Ungdomsringen

Malmgren et.al. (2012), *Unge og fritidsaktiviteter*, CASA oktober 2012

Mehlsen (2013), *Klubben er et frirum for konkurrencen*, Forskning – Børn og Unge, nr. 21 december 2013, BUPL

Ottosen et. al. (2014), *Børn og unge i Danmark*, SFI Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Rambøll (2016), *Unge fritidsliv i Ishøj Kommune*

1. juni 2016

Østergaard, Søren (2015), *Bliv klogere på de unge*, Danmarks Idrætsforbund 2015

Østergaard, Søren (2016), Oplæg til Ungdomsskolernes årsmøde 2016 <https://www.lus.dk/wp-content/uploads/soeren-oestergaards-oplaeg.pdf>